

۱۳ آبان و رابطه با آمریکا در اندیشه امام خمینی

□ اصغر زارع

مقدمه

تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در ۱۳ آبانماه سال ۱۳۵۸ توسط دانشجویان مسلمان پیرو خط امام و تأیید و حمایت قاطع امام خمینی از این حرکت، نه تنها روابط ایران و آمریکا را وارد مرحله‌ای بحرانی کرد بلکه معادلات سیاسی حاکم بر روابط ظالمانه میان ابرقدرتها و کشورهای مستضعف را از بن دگرگون ساخت. از آن روز تا کنون حدود ۳۰ سال می‌گذرد و مقالات و کتابهای زیادی در رابطه با آن در داخل و خارج کشور نوشته شده است ولی این واقعه همچون کتابی آموزنده و درسی بزرگ برای حال و آینده باقی خواهد ماند. معلم این کتاب و این درس، امام خمینی است. این مقاله کوتاه به عنوان یادآوری یکی از درخشانترین فصول انقلاب اسلامی مروری گذرا دارد بر سخنان حضرت امام نسبت به موضوع رابطه با آمریکا.

قبل از ۱۳ آبان ۱۳۵۸

امام خمینی از آغاز مبارزه با استبداد شاهنشاهی آمریکا را به عنوان عامل اصلی خیانتها و جنایات شاه به مردم ایران و جهان معرفی کرد و در برابر سردمداران جهانخوار آن کشور موضعی

استقلال طلبانه و سازش ناپذیر گرفت. مبارزه و تسلیم ناپذیری در مقابل مسکترین عالم خصوصاً ابرقدرت آمریکا و حمایت از مستضعفان جهان، زیربنای همیشگی اندیشه سیاسی امام خمینی است.

در جریان مبارزه با نظام ستمشاهی بویژه در اوج نهضت مردمی، حضرت امام به عنوان رهبر بلامنازع انقلاب اسلامی موضع همیشگی خود را نسبت به حمایت آمریکا از شاه همچنان حفظ کرد و حتی به آن قوت بخشید. او از طریق پیامها، مصاحبه ها و سخنرانیهای کوبنده و شگفت‌انگیز خود نفرت مردم ایران را از ستمگریهای شاه و دخالت‌های سلطه جویانه آمریکا در کشور به تمام جهانیان اعلام کرد و تبلیغات سیاه آمریکا را از صحنه بیرون راند. نهضت اسلامی با رهبری امام چنان توفنده و سریع پیش رفت که آمریکا حتی نتوانست نسبت به وضعیتی که با آن روبرو بود تصمیم‌گیری درستی بعمل آورد.

بعد از پیروزی انقلاب

سران آمریکا بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، بدون توجه به خواست مردم ایران با برنامه‌ریزیهای گوناگون و غالباً پنهان سعی کردند مستقیم و غیرمستقیم انقلاب اسلامی را از ریشه نابود سازند. این سیاست غیرانسانی و ناعادلانه آمریکا البته از دید تیز بین حضرت امام پنهان نبود. امام خمینی می‌دانست که نهال نوپای انقلاب بشدت در معرض خطر آمریکا و سایر قدرتهای جهانی است. انقلاب اسلامی منادی نظامی نو و عادلانه در سطح منطقه و جهان بود که مورد استقبال مستضعفان و آزادیخواهان جهان قرار گرفته، سلطه گران عالم را متوحش می‌ساخت. این است که از همان زمان قدرتهای بزرگ و عوامل و ایادی آنان تصمیم به نابودی یا انحراف انقلاب اسلامی گرفتند. دخالت‌های آمریکا از همه قدرتها بیشتر بود. سران آن کشور سعی کردند مملکت را به آشوب بکشند، گروههای معارض داخلی را تجهیز و تقویت کردند، دست به تحرکات سیاسی و تبلیغات رسانه‌ای زدند و...

امام همواره نسبت به دخالت‌های آن کشور اعتراض می‌کرد و هشدار می‌داد ولی می‌دانست

در برابر توطئه‌های آمریکا فرصت چندانی ندارد. دشمن آمده بود تا انقلاب را ریشه کن سازد حال آنکه هنوز هیچیک از نهادهای نظام اسلامی یا بدرستی استقرار نیافته بود و یا اصلاً شکل نگرفته بود. تا اینکه نزدیکترین مرکز توطئه علیه انقلاب یعنی سفارتخانه آمریکا در تهران که به حق لانه جاسوسی نامیده شد توسط دانشجویان مسلمان خط امام به تصرف در آمد.

تسخیر سفارت و گروگانگیری، آمریکا را در یک دوگانگی متنافر قرار داد. ابرقدرتی که تمایل داشت انقلاب اسلامی را نابود سازد، اینک برای حفظ چهره ابرقدرتی خود در داخل و خارج، رهایی سریع کارکنان جاسوسخانه را در دستور کار قرار داد و تمام توان راهبردی خود را تنها به بخشی از انقلاب معطوف کرد و به انقلابیون ایران پیشنهاد مذاکره داد. درون این پیشنهاد، یک تایید بزرگ وجود دارد، تایید کلیت انقلاب اسلامی. امام در گام دوم پیشنهاد این ابرقدرت را رد کرد و بر سرگردانی آمریکا بیش از پیش افزود. سراسیمگی آمریکا منجر به حمله ناکام طبس شد و خفت و ناتوانی دیگری را برای سردمداران آن کشور رقم زد. کارتر و ریگان (دو رئیس جمهور آمریکا از حزب دموکرات و حزب جمهوریخواه) توسط امام خمینی تحقیر شدند و معلوم شد عقل سیاسی آنان صرفاً معطوف به غارت کشورهای مستضعف و سلطه‌گری نسبت به آنان است.

عقلانیت رهبر انقلاب اسلامی، نه تنها ایران را از له شدن در زیر پوتین‌های آمریکایی نجات داد بلکه اعتبار یک قدرت جهانی تازه را به کشور بخشید. امام که در قدم اول زنان و سیاهپوستان را آزاد کرده بود سرانجام با آزادی تمامی گروگانهای آمریکایی با شرایطی که آمریکا مجبور شد حداقل در ظاهر آن را بپذیرد موافقت کرد. در طول این مدت که حدود یک سال و نیم طول کشید نهادهای جمهوری اسلامی با هدایتهای بی نظیر امام خمینی و قدرت الهی مردم ایران یکی پس از دیگری شکل گرفتند و مستقر شدند.

سیاستمداران زخم خورده کاخ سفید در ۱۹ فروردین ۵۹ رابطه خود با تهران انقلابی را بصورت یک طرفه قطع کردند اتفاقی که رهبر انقلاب آن را طلیعه پیروزی و جشن ملت ایران نامید. رابطه ایران و آمریکا شاید بزرگترین معمای سیاسی عصر جدید باشد معمایی که نه

□ امام خمینی از آغاز مبارزه با استبداد شاهنشاهی، آمریکا را به عنوان عامل اصلی خیانتها و جنایات شاه به مردم ایران و جهان معرفی کرد و در برابر سردمداران جهانخوار آن کشور موضعی استقلال طلبانه و سازش ناپذیر گرفت

تحریم‌های درازمدت توانسته قفل آن را بگشاید و نه دیپلماسی تبریک. بدون تردید روابط جمهوری اسلامی با آمریکا در هر شرایطی تحت تأثیر و ملهم از اندیشه‌های امام خمینی خواهد بود. بدون در نظر گرفتن سخنان عمیق و روشنگرانه امام، رابطه با آمریکا هرگز در مسیر صحیحی قرار نخواهد گرفت.

امام خمینی از معدود رهبران بزرگی است که با وجود آثار شفاهی و کتبی فراوان، نمی‌توان در بیاناتش آراء ضد و نقیض یافت. کلام ایشان در طول نیم قرن مبارزه هرگز نچرخیده و همواره آنچه را که حقیقت می‌دانست با تاکیدات فراوان بر زبان جاری می‌ساخت. سرواژه‌های اندیشه امام مانند اسلام ناب، مبارزه با ستم کاران، دفاع از مستضعفان، حمایت از فلسطین و کرامت انسان هرگز در بیان ایشان حرکت نامتعادل نداشته است.

یکی از این موارد بنیادین، نحوه برخورد با آمریکا است. دولت «آمریکا» به علت رفتار استکباری و عملکرد استعماری خود در برابر ایران و کشورهای جهان سوم در کلام امام همواره مورد عتاب و استنطاق است. صحیفه‌ی امام سرشار از عتاب آشکار رهبر کبیر انقلاب اسلامی به دولت آمریکا است. اوج این خشم و عتاب در صفحه ۸۴ جلد ۱۷ صحیفه آمده است: «دنیا باید آمریکا را از بین ببرد و الا تا اینها هستند این مصیبت‌ها در دنیا هست.» (۸۴/۱۷)*

هویت آمریکا

امام خمینی آمریکا (دولت آمریکا و نه ملت آن کشور) را «جنایتکار تاریخ» (۱۹۱/۱۶)، «ام

الفساد» (۴۳۷/۱۵)، «شیطان بزرگ» (۴۸۹/۱۰)، «جهان خوار» «دشمن کینه توز مستضعفین جهان» (۱۷۱/۱۵)، «دشمن شماره اول بشر» (۳۷۳/۱۰)، «دشمن اسلام» (۳۹۳/۱۶) و «چپاولگر بین‌المللی» (۴۲۰/۲۱) می‌داند. ایشان برای دولت آمریکا حتی شرافت انسانی هم قائل نیستند. (۳۰۳/۱۱) و اعتقاد دارند آمریکا با اصل عدالت و حقوق بشر مخالف است. (۲۹۶/۱۱)

از دیدگاه امام حساب دولت آمریکا از ملت آمریکا جداست. ایشان می‌گویند: «ما به هیچ وجه ملت آمریکا را تحقیر نکرده‌ایم» (۱۶۲/۱۱) ایشان با زبان مصلحان بزرگ به سیاستمداران آمریکایی توصیه می‌کند: «کارگزاران سیاست آمریکا باید طرز تفکر و سیاست‌های خود را تغییر دهند و گمان نکنند اداره کل جهان در دست آنهاست و همه کشورها چشم و گوش بسته در اختیار آنان هستند.» (۳۳۰/۱۸)

آمریکا؛ دشمن ملت ایران

امام خمینی در سخنرانی‌هایش مدام به دشمنی تاریخی دولت آمریکا با ملت ایران اشاره می‌کنند. در جایی به صراحت اعلام می‌کند «آمریکا دشمن ماست» (۴۱۰/۷) ایشان استبداد پهلوی را نتیجه سیاست‌های آمریکا می‌دانند. در اندیشه ایشان حضور آمریکا در ایران موجب بدبختی ملت، وابستگی کشور و ضعف تجارت و زراعت است. «آمریکا می‌خواهد ما را از بین ببرد... می‌خواهد ما را مستعمره خودش بکند و تمام حیثیت ما را، حیثیت اسلامی ما را، حیثیت ملی ما را، حیثیت ملی ما را و ذخایر ما را می‌خواهد از بین ببرد» (۱۸۱/۱۶)

رهبر کبیر انقلاب دشمنی با آمریکا را نشانه ملی‌گرایی و وظیفه اسلامی می‌دانند. ایشان می‌گویند: «آدمی که ملی است، با آمریکا خوب دشمن است.» (۵۱۹/۱۰) امام در پیامی به مناسبت نخستین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی می‌نویسند: «دست آمریکا تا مرفق به خون جوانان ما و سایر مردم مظلوم و رزمنده جهان فرو رفته است. ما تا آخرین قطره خون با آنها شدیداً جنگیم» (۱۴۸/۱۲)

آمریکا، عامل آشوب در جهان

امام خمینی به صراحت آمریکا را ام الفساد معرفی می کند ایشان می گویند: «آمریکا نمی خواهد که منطقه آرام باشد.» (۱۲۵/۱۸) ایشان آمریکا را عامل اصلی جنگ تحمیلی، حمله دولت عربستان به زائران ایرانی در روز ۹ مرداد سال ۶۶، ترورهای های منافقین (سازمان منحلہ مجاهدین خلق) در اوایل دهه ۶۰، ناآرامی های کردستان و بسیاری از مناقشات می دانند و می گویند «آمریکا هر جا بتواند خودش دخالت می کند، هر جا نتواند ایدایش را می فرستد که لااقل نفاق بیاندازند بین مردم.» (۱۲۵/۱۸)

امام خمینی آمریکا را دشمن شماره جهان اسلام و عامل اصلی تفرقه می داند و می گوید: «الآن در رأس همه مسائل اسلام این قضیه مواجهه با امریکاست.» (۱۱۸/۱۱) در جای دیگر می گوید: «تمام گرفتاری های مسلمین از امریکاست» (۳۹۲/۱۰)

رابطه با آمریکا

به نظر می رسد سخنان رهبر کبیر انقلاب اسلامی در خصوص رابطه با آمریکا تنها به دهه ۶۰ محدود نمی شود. ایشان دیدگاه استکبار ستیزی خود را در بعدی فراتر از زمان طرح کرده اند. امام خمینی در اواخر عمر شریفشان در سال ۶۷ به ملت و مسولین توصیه می کند: «چه در جنگ و چه

در صلح بزرگترین ساده اندیشی این است که تصور کنیم جهان خواران خصوصاً آمریکا و شوروی از ما و اسلام عزیز دست برداشته اند. لحظه ای نباید از کید دشمنان غافل بمانیم.» (۱۹۵/۲۱) ایشان اعتقاد دارند آمریکا به این زودی دست از سر ملت ایران برنخواهد داشت (۱۹۴/۶) امام حتی فراتر از این می رود و می گوید: «آمریکا برای درازمدت تا ۲۰۰ سال بعد هم ممکن است برنامه داشته باشد.» (۲۰۳/۱۵)

رابطه گرگ و بره

برخلاف دوران پهلوی که رابطه ایران و آمریکا را رابطه عقاب جوان قاره جدید با شیرپیر قاره کهن می دانستند، امام این رابطه را رابطه گرگ و بره می خوانند و منفعتی در آن نمی بینند: «خیال نکنید که روابط ما با آمریکا و روابط ما با نمی دانه شوروی و روابط ما با اینها یک چیزی است که برای ما یک صلاحی دارد. این مثل رابطه بره با گرگ است! رابطه بره با گرگ، رابطه صلاحمندی برای بره نیست، اینها می خواهند از ما بدوشند، اینها نمی خواهند چیزی به ما بدهند.» (۳۶۰/۱۰)

رهبر کبیر انقلاب اسلامی رابطه با آمریکا را همچنین رابطه ظالم و مظلوم می داند، رابطه یک غارت شده با غارتگر: «آنها احتیاج دارند که با ما روابط داشته باشند؛ ما چه احتیاجی به آمریکا داریم» (۳۵۳/۷)

ایشان در ۲۰ آذر ۶۲ در جمع اعضای شورای نگهبان هشدار تاریخی به مردم و مسئولین می دهد: «آن روزی را که آمریکا از ما تعریف کند باید عزا گرفت. آن روز که کارتر و ریگان از ما تعریف کنند معلوم می شود در ما اشکالی پیدا شده است، آنها باید فحش دهند و ما هم باید محکم کارمان را انجام دهیم.» (۲۴۲/۱۸) امام با این کلام نسبت به طرح برخی دیدگاه ها که در پی به دست آوردن خشنودی آمریکا هستند، توجه می دهند.

عدم سازش با شیطان بزرگ

در اندیشه حضرت امام پذیرش شیطان بزرگ تا ابد غیر ممکن خواهد بود. وی در دیدار

□ دولت «آمریکا» به علت رفتار استکباری و عملکرد استعماری خود در برابر ایران و کشورهای جهان سوم در کلام امام همواره مورد عتاب و استنطاق است

□ «آمریکا هر جا بتواند خودش دخالت می کند، هر جا نتواند ایدایش را می فرستد که لااقل نفاق بیاندازند بین مردم»

کارکنان وزارت نفت می گوید: «ایران دستش را پیش آمریکا انشاء الله تا ابد دراز نمی کند ولو اینکه فانی بشود» (۱۴۰/۱۸) ایشان به آیندگان اکیدا توصیه می کند: «جمهوری اسلامی ایران نباید تحت هیچ شرایطی از اصول و آرمانهای مقدس و الهی خود دست بردارد» (۱۵۵/۲۱) اصول و آرمانهایی که البته خط قرمز رابطه ایران و آمریکا است. اصل حمایت از ملت های مظلوم جهان مانند حمایت همیشگی از ملت فلسطین و دشمنی با اسرائیل از جمله همین آرمان ها است.

رهبر کبیر انقلاب اسلامی، شهادت را بهتر از رابطه «رعیت و اربابی» با آمریکا می داند. ایشان در وصیت نامه خود می گویند اگر با دست جنایتکار آمریکا محو شویم و خدای خویش را ملاقات کنیم بهتر از این است که در زیر پرچم ارتش سیاه غرب، زندگی اشرافی داشته باشیم. (۴۴۰/۲۱)

شرایط ایجاد روابط

امام رابطه با آمریکا را تا آنجا غیرممکن و زیانبار می داند که حتی از اعزام دانشجو به آمریکا پرهیز داده و می گویند از فرستادن دانشجویان به آمریکا احتراز شود (۴۴۰/۲۱) اما بلافاصله یک "اما و اگر" جلوی این سخن می گذارد "اما و اگری" که کلید حل بحران رابطه ایران و آمریکا است: مگر انشاء الله روزی برسد که آنها به اشتباه خود پی ببرند و در مسیر انسانیت و انسان دوستی و احترام به حقوق دیگران واقع شوند. (۴۳۴/۲۱) "انسانیت و انسان دوستی و احترام به حقوق دیگران" سرواژه اعلامیه حقوق بشر است. همان که اینک آمریکا آن را

جایگزین انجیل کرده و به دست مبلغین خود در سرتاسر جهان داده است. اگر چه امام خمینی مرزهای آمریکا را خونین می دانند و هر چه رابطه با آمریکا را مضر و بی نتیجه می خوانند اما راه رابطه را تا ابد نبسته اند. ایشان اگر چه می گویند: «ما تا آخر ایستاده ایم و با آمریکا روابط ایجاد نخواهیم کرد» (۹۵/۱۹) اما بلافاصله می گویند: «مگر اینکه آدم بشود و از ظلم کردن دست بردارد» (۹۵/۱۹)

ایشان تمام طرح های آمریکا را بر ضد اسلام و خلق می دانند (۴۸۰/۱۶) اما مذاکره بخاطر منافع ملت را مشروط به شرایطی می پذیرند. خطاب به نمایندگان ویژه دولت آمریکا در سال ۵۸ می گویند اگر چنانکه آمریکا دست از جاسوسی بر ضد نهضت بردارد راه مذاکره در خصوص بخشی از روابطی که به نفع ملت است باز می باشد. (۵۰۳/۱۰)

مردم، تصمیم گیر نهایی رابطه با آمریکا

مهمترین کلام امام خمینی در خصوص رابطه با آمریکا فردای قطع رابطه توسط آمریکا در ۱۹ فروردین ۵۹ طرح می شود. ایشان قطع رابطه را به فال نیک می گیرد و از آن به عنوان طلیعه پیروزی نهایی ملت ایران نام می برد و می گوید: «ملت رزمنده ایران این طلیعه پیروزی نهایی را که ابرقدرت سفاکی را وادار به قطع رابطه - یعنی خاتمه دادن به چپاولگریها - کرده است، اگر جشن بگیرد حق دارد.» (۲۳۳/۱۲)

اما در نهایت بنیانگذار نظام چند و چون رابطه با آمریکا و تصمیم گیری نهایی را بر عهده ملت می گذارد و می گوید: «در صورتی که ملت بیدار و شریف ما اجازه دهد، ارتباط بسیار عادی خود را در حد سایر کشورها با آمریکا برقرار می کند.» (۱۴۷/۱۲)

* منبع سخنان حضرت امام در این مقاله، مجموعه ۲۲ جلدی صحیفه امام است که در تهران توسط مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تدوین و تنظیم و در سال ۱۳۷۸ چاپ و منتشر شده است. شماره سمت راست هریک از مآخذ، شماره جلد و شماره سمت چپ، عدد صفحه است.